

De preventieparadox

Hydrologen en waterbeheerders weten als geen ander dat voorkomen beter is dan genezen. Juist het uitblijven van overstromingen of watertekorten laat zien dat decennia van investeringen in preventie niet voor niets zijn geweest. Bij de coronamaatregelen blijkt dit inzicht niet bij iedereen evident. Ik was dan ook verheugd toen Marjon Koopmans het grote publiek doceerde over het bestaan van de preventieparadox. Geduldig legde ze uit dat preventieve maatregelen op systeemniveau bijzonder effectief zijn, maar dat het rendement van de preventie op individueel niveau vaak klein is. Dit terwijl het individu wel de lasten voelt. Om er vervolgens aan toe te voegen dat de effectiviteit van succesvolle preventie moeilijk zichtbaar is te maken, omdat het de ellende te snel af is geweest. Dat leidt tot veel discussie. Door de coronapandemie is onze samenleving veranderd in een *living lab* dat inzicht geeft in hoe we omgaan met risico's.

Neem bijvoorbeeld het dikke pak sneeuw dat in februari ons *living lab* bedekte. Met zwaar materieel en tonnen pekkel werd onze infrastructuur begaanbaar gehouden. Voor het eerst speelden economische motieven (forensen, transport) een marginale rol voor de wegbeheerders. Preventie stond nu ook in het rijtje van argumenten. Botbreuken door glijpartijen zouden samen met coronagevallen de spoedeisende hulp ontregelen. Ook bleven basisscholen preventief maar een dagje langer dicht vanwege code rood. En dat pakte goed uit want de leraren kwamen op grote schaal ongeschonden uit de sneeuw en het coronabeleid werd de volgende dag op basisscholen uitstekend uitgevoerd. Het onbegrip onder ouders over dit besluit (althans, mijn *WhatsApp* stond vol verontwaardigde reacties) bevestigt het bestaan van de preventieparadox: het rendement van preventie op systeemniveau bleef onzichtbaar voor het individu, terwijl datzelfde individu wel de lasten ondervond en achteraf ook nog de noodzaak in twijfel trok. Er was immers bijna niemand op de spoedeisende hulp beland vanwege een uit de hand gelopen glijpartij.

Bemoedigend is de wijze waarop bestuurlijk wordt geanticipeerd op actuele informatie over de verspreiding van corona in ons *living lab*. Harde maatregelen worden getroffen op basis van data en prognoses, en worden mede daardoor over het algemeen geaccepteerd. Beleidsmakers en doelgroepen zijn zelfs in staat om onderscheid te maken tussen verschillende coronavarianten met een ander risicoprofiel. Toch is hier nog verbetering mogelijk. Het in allerijl ingerichte *early warning systeem* en het *dashboard*, de verdringingsreeks in het coronabeleid, hebben de verwachtingen nog niet waar kunnen maken. Persoonlijk had ik daar meer van verwacht, alleen al omdat het mij als individu veel op zou leveren. En de verdringingsreeks heeft in ons vakgebied toch haar diensten bewezen?

In het waterbeheer is inmiddels een nieuwe dimensie aan de preventieparadox toegevoegd. Voor het eerst in de geschiedenis vielen droogte en hoogwater

samen. Op de hoge zandgronden hielden waterschappen het water zo veel mogelijk vast in de haarvaten, terwijl Rijkswaterstaat inzette op maximale afvoer in de grote rivieren door stuwen te strijken. In de media werd uitstekend uitgelegd waarom deze tegenstrijdige preventieve maatregelen naast elkaar bestaan. Investerings die in het verleden gedaan zijn om ons fijnmazige waterbeheer te realiseren hebben hun nut getoond. De preventieparadox blijft desondanks voor velen van ons onverminderd actueel: de watertransitie die ons in het vooruitzicht is gesteld kan niet anders dan schurende belangen tussen individuen onderling en het systeem opleveren.

In dit feest der herkenning gloort ook voor ons nieuwe hoop op een toekomstgericht waterbeheer om de uitdagingen van deze tijd aan te kunnen. Dat het een hobbelig pad is staat als een paal boven water. Het blijft lastig om grote beslissingen op basis van de juiste inhoud te kunnen nemen en de belangen van individuen te wegen ten opzichte van het systeem als geheel. Eens te meer kan Stromingen haar nut als forum voor hydrologen bewijzen. Zo ook in dit goed gevulde nummer, waar we elkaar met reacties op eerdere artikelen scherp houden, elkaar met verslagen bijpraten over ontwikkelingen en innovaties, en ons werk door middel van mooie artikelen met elkaar delen.

AvL